

Asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotus nro 511800 on ollut MRA 27 §:n nojalla nähtävillä 31.01 - 28.02.2019. Tänä aikana jätettiin kaksi (2 kpl) muistutusta.

Muistuttaja	Muistutus	Tarkistukset
<p>NRO 1 Helsingin Osuuskauppa Elanto</p>	<p>Asuinalue ei sisälly asemakaava-alueeseen. Selvitykset on laadittu osin virheellisesti. Tarvetta asemakaavasuojelulle ei ole ollut eikä ole. Asemakaavaehdotus on ristiriidassa yleiskaavaluonnoksen kanssa. Suojelumääräykset ovat voimakkaan ennallistavia ja rajoittavia. Määräys alueen pitämisestä avoimena kaikille on kohtuuton. Suojelumääräykset johtaisivat HOK-Elannolle miljoonien eurojen kustannuksiin. Suojelumääräyksistä aiheutuvat kustannukset ovat maanomistajalle kohtuuttomia, minkä vuoksi Vantaan kaupunki on korvausvelvollinen. Kaavan lopputulos ei kohtele maanomistajia yhdenvertaisesti. Kaavaehdotus ei sisällä maanomistajan haittaa kompensoivaa elementtiä.</p>	<p>Asemakaavamääräystä täsmennetään: ”Kartanoalue tulee pääosin säilyttää kaikille avoimena. Yleisön pääsyä alueen eri osiin voidaan tilapäisesti rajoittaa. Kartanoaluetta ei saa aidata.”</p>
<p>NRO 2 Asukas 1</p>	<p>Selvitys ulkoilmakonserttien melusta puuttuu. Melua ei ole huomioitu suunnittelussa. Puimalan pysäköintipaikat tulee siirtää muualle.</p>	<p>-</p>

NRO 1

Helsingin Osuuskauppa Elanto
PL 53, 00441 Helsinki

Muistutus:

ASIA

Muistutus koskien asemakaavaehdotusta 511800 (Backaksen kartano)

MUISTUTUKSEN TEKIJÄ

Helsingin Osuuskauppa Elanto

PL 53, 00441 HELSINKI

Y-tunnus: 1837954-9

(jäljempänä: ”**HOK-Elanto**”)

kiinteistön, jota kaavoitus koskee, omistajana

Vantaan kaupunki on varannut mahdollisuuden esittää muistutuksia asemakaavaehdotuksesta, joka koskee Backaksen kartanoympäristön suojelua, pienimuotoisen rakentamisen sallimista suojelualueelle sekä liikerakentamisen mahdollistamista alueen koillisreunaan. Kiinteistön, jota kaavoitushanke koskee, omistajana HOK-Elanto antaa seuraavan muistutuksen asiassa.

MUISTUTUS KAAVAEHDOTUKSESTA 511800/ BACKAKSEN KARTANO

1. Asemakaavoituksen vireille tulo ja asian tausta

Muistutuksen kohteena oleva asemakaavaehdotus perustuu HOK-Elannon hakemuksesta vireille tulleeseen kaavoitusprosessiin. Backaksen kartanon alue on ollut pitkään HOK-Elannon omistuksessa, ja HOK-Elanto on pidemmän ajan kuluessa selvittänyt tapoja kehittää kartanon aluetta sen historialliset ominaispiirteet säilyttäen ja kaupunkilaisten etu ja toiveet huomioiden. HOK-Elannon tavoitteena on ollut kehittää Backaksen aluetta huomioiden sen merkitys historiallisena miljöönä. Samalla on kuitenkin pyritty huomioimaan kiinteistökehitykselle asetettavat taloudelliset reunaehdot.

Edellä todetusta lähtökohdasta tehdyn kaavoitushakemuksen taustalla oli HOK-Elannon tavoite säilyttää kartanon historiallinen miljöö rakennuksineen ja kehittää alueesta yhdessä kumppaneidensa kanssa kaikille vantaalaisille avoin tapahtumakeskus. Osana tätä kehittämistä HOK-Elanto on vuonna 2017 peruskorjannut kartanon päärakennuksen. Hankkeen kustannus oli noin 2,5 miljoonaa euroa. Vuoden 2018 aikana HOK-Elannon kumppanina toimiva vuokralainen on pitänyt alueella tilausravintolaa, kesäkahvilaa sekä järjestänyt erilaisia tapahtumia, kuten teatteriesi-tyksiä, tansseja, konsertteja, myyjäisiä, näyttelyitä jne.

Kartanoalueen kehittäminen sinänsä on kuitenkin liiketoimintana kannattamatonta, mistä johtuen HOK-Elanto tavoitteli kaavamuutoksella myös mahdollisuutta kehittää välittömästi Backaksen etelä- ja länsipuolisille alueille asuntotuotantoa. Asuntotuotannosta saatavat tuotot olisivat mahdollistaneet Backaksen kartanoalueen kehittämisen edellä todetulla tavalla. Myös vireillä olevassa yleiskaavassa valmisteltava raitiotiehanke olisi puoltanut asuntorakentamisen lisäämistä alueelle. Asuntotuotanto lähellä raideyhteyksiä myös tukisi kestävästä kaupunkikehityksen mukaista strategiaa.

Asemakaavaehdotusta on kaavoitusprosessin kestäessä muutettu siten, että kaupunginhallituksessa käsitelty kaavaluonnos ei vastaa kaavoitushakemuksen jättövaiheessa HOK-Elannon ja kaupungin välillä sovittuja tavoitteita. Kaavaluonnoksesta on jätetty kokonaan pois Backaksen etelä- ja länsipuolelle suunnitellun asuntotuotannon mahdollisuus, jonka seurauksena kaavaluonnoksen tosiasiallisena sisällönä on toimia Backaksen alueen suojelukaavana. 10.12.2018 päivätyssä kaavaselostuksessa (s.35) tätä perusteltiin sillä, että *"asuinalueen suunnittelu tarvitsisi tuekseen laajemman alueen tarkastelua, jotta... valtakunnalliset maisemalliset ja kulttuuriympäristön kannalta tärkeät tavoitteet toteutuisivat"*. Perustelu jää kuitenkin vajaaksi, eikä kaavaselostuksesta sen tarkemmin ilmene, mitä tämän näkemyksen taustalla on varsinkin kun lähialueelle on samaan aikaan suunnitteilla merkittävää asuntorakentamista.

Kaavahanketta koskevasta kaavaselostuksesta ilmenevällä tavalla kaavaluonnos perustuu lukuisiin selvityksiin, jotka HOK-Elanto maanomistajana on velvoitettu tilaamaan ja maksamaan. Selvitysten laatimista ohjasi kuitenkin vahvasti Vantaan kaupunki, eikä niiden tilaajana ollut HOK-Elanto. HOK-Elannon käsityksen mukaan Vantaan kaupungin ohjaus on johtanut siihen, että kaavahanketta koskevat selvitykset on laadittu osin virheellisesti ja joka tapauksessa tarkoitushakuisesti tavoitellen mahdollisimman kattavaa suojelumääräystä.

Koska kaavaluonnosta on edellä todetulla tavalla olennaisesti muutettu HOK-Elannon ja kaupungin välillä alun perin sovituista tavoitteista ja HOK-Elannon hankkeelle asettamista reunaehdoista, on HOK-Elanto peruuttanut kaavoitushakemuksensa 8.1.2019.

2. Kaavaehdotuksen suojelufunktio ja kaupungin korvausvelvollisuus

2.1. Rakennussuojelun tarve

Backaksen kartanon rakennuksia ja lähiympäristöä koskevaa suojelua on käsitelty aikaisemmin ympäristökeskuksessa vuonna 1998, mutta ympäristöministeriö ei tällöin nähnyt tarvetta vahvistaa suojelupäätöstä silloisen rakennussuojelulain nojal-

la. Sen sijaan ympäristöministeriö on tuolloin katsotut, että alueen suojelu tulisi turvata asemakaavoituksella. Myöskään nyt puheena olevan kaavan valmistelun yhteydessä ei ole katsottu, että suojelulle olisi rakennusperinnön suojelusta annettusta laissa tarkoitettua tarvetta.

Vuoden 1998 jälkeen asia ei kuitenkaan ole asemakaavoituksessa edennyt. Asiassa on merkitystä sillä, että vuoden 1998 jälkeen kaavasuojelua ei ole katsottu tarpeelliseksi toteuttaa, vaan aloite Backaksen kartanon miljööön säilyttämiselle ja kehittämiselle on tullut maanomistajalta so. HOK-Elannolta. Olosuhteissa vuoteen 1998 nähden ei kuitenkaan rakennussuojelun näkökulmasta ole tapahtunut olennaista muutosta.

Ympäristöministeriö on todennut, että Backaksen kartanon aluekokonaisuus olisi sellainen valtakunnallisesti merkittävä kohde, mitä tarkoitetaan nykyisessä rakennusperintölaissa. Tästä huolimatta rakennusperintölain mukaista suojeluprosessia ei ole käynnistetty. Ympäristöministeriön esittämä valtakunnallista merkittävyyttä koskeva maininta on ristiriitainen Vantaan kaupungille kohdistettujen kaavasuojelua koskevien vaatimusten kanssa: mikäli Backaksen kartano todella olisi siten valtakunnallisesti merkittävä kohde kuin nykyisen rakennusperintölain 2 §:ssä tarkoitetaan, olisi suojeluprosessi tullut käynnistää jo edellisen lain aikana. Näin ei kuitenkaan ole toimittu, vaan suojeluprosessia ollaan säilytetty Vantaan kaupungin vastuulle, vaikka alueella ei vielä edes ole voimassa asemakaavaa.

Tästä voidaan päätellä, että varsinaista tarvetta asemakaavasuojelulle ei ole ollut aikaisemmin eikä ole nytkään. HOK-Elanto maanomistajana onkin jo huolehtinut Backaksen kartanon miljööön säilymisestä, eikä Vantaan kaupunkikaan tähän asti ole nähnyt kaavasuojelua tarpeellisena. Kulttuuriympäristöjen säilyminen on mahdollista turvata myös muuten kuin nyt puheena olevan kaltaisella suojelukavalla tai rakennusperintölain mukaisella suojelulla.

Myöskään kaupunginhallituksen helmikuussa 2019 hyväksymästä yleiskaavaaluonnoksesta ei seuraa suoraa tarvetta asemakaavalla tapahtuvalle suojelulle. Lisäksi nyt puheena oleva asemakaavaaluonnos on osittain ristiriitainen valmisteltavana

olevan yleiskaavan kanssa. Vaikka yleiskaava on vasta valmisteltavana, ei nyt laadittavia uusia asemakaavoja tulisi laatia ottamatta huomioon valmisteilla olevaa yleiskaavaa.

2.2. Asemakaavaehdotuksen suojelumääräyksistä

Asemakaavaehdotuksen sisältämien suojelumääräysten mukaisesti kartanoalueen rakennukset pääosin suojellaan ulkopuolisilta osin. Kaavaluonnos sisältää kullekin suojeltavalle rakennukselle annettavat suojelumerkinnot, jotka ovat voimakkaan ennallistavia ja rajoittavia. Backaksen alueen rakennusten ulkomuoto- ja julkisivumateriaalit tulee säilyttää nykyisen kaltaisena tai sitten vieraat materiaalit korvata alkuperäisen kaltaisella täysin riippumatta siitä, ovatko em. rakenteissa tehdyt ratkaisut nykymittapuulla tarkoituksenmukaisia tai teknisiltä ominaisuuksiltaan hyvän rakentamistavan mukaisia.

Asemakaavaehdotus sisältää myös kartanon pihapiirin eteläpuolisen alueen muuttamisen VP- alueeksi (puisto). Kaavasta seuraa maanomistajalle velvollisuus säilyttää olemassa olevaa kasvillisuutta ja valita tuleva kasvillisuus siten, että se on alueen ominaispiirteisiin soveltuva. Kaavaselostuksen mukaan VP- merkinnällä tavoitellaan ennen kaikkea näkymäkiilan säilymistä kartanonmäeltä Haltialan suuntaan, joka käytännössä tarkoittaa myös peltoalueen suojelua, vaikka näkymät olisivat säilyneet HOK-Elannon suunnitelmiin sisältyneissä maankäyttösuunnitelmissakin.

Lisäksi kaavaluonnos sisältää määräyksen, jonka mukaisesti ”kartanoalue tulee säilyttää kaikille avoimena”. Kaavamääräys johtaisi maanomistajana olevan HOK-Elannon kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen, sillä määräys rajoittaisi merkittävästi maanomistajan kiinteistönsä kohdistuvaa määräysvaltaa.

Backaksen alueella toimii tällä hetkellä HOK-Elannon vuokralaisena mm. tilausravintola- ja kokoustoimintaa harjoittava yrittäjä, ja HOK-Elannon tavoitteena on edellä todetulla tavalla kehittää kiinteistöllä nyt harjoitettavaa toimintaa. Hyvät liikenneyhteydet ja lentokentän läheisyys tekevät Backaksen kartanosta sijaintinsa takia optimaalisen ympäristön erilaisten yritystapahtumien järjestämiseen ja siihen

liittyvän liiketoiminnan harjoittamiseen. Suuryritysten kiristyvät turvallisuusvaatimukset kuitenkin käytännössä edellyttävät, että kiinteistön piha-alueet on tarvittaessa voitava sulkea yleisöltä. Kaavaehdotukseen sisällytettävä määräys yleisölle avoinna pitämisestä on tästäkin näkökulmasta maanomistajan kannalta kohtuuton. Käytännössä Backaksen alue on jo nykyisin pääosin yleisölle avoin, eikä tarvetta erilliselle kaavamääräykselle siten edes ole.

2.3. Suojelumääräysten kohtuuttomuus

Maankäyttö- ja rakennuslain ("MRL") 57 §:n 2. momentin mukaisesti asemakaavassa annettujen suojelumääräysten tulee olla maanomistajalle kohtuullisia. Nyt esitetyt suojelumääräykset eivät sitä ole. Kaavaluonnoksen sisältämät suojelumääräykset johtaisivat HOK-Elannolle aiheutuviin miljoonien eurojen kustannuksiin pelkästään suojeltavien rakennusten korjauksista ja vähintään sadan tuhannen euron vuosittaista ylimääräisistä ylläpidon kustannusta. Nämä kustannukset jäisivät lähtökohtaisesti HOK-Elannon maksettavaksi. Koska HOK-Elanto ei voisi rahoittaa kustannuksia kaavoitushakemuksen alkuperäisen idean mukaisesti asuntotuotannosta saatavilla tuloilla, ovat kaavoitusratkaisu ja sen sisältämät suojelumääräykset maanomistajan kannalta kohtuuttomia.

Koska mahdollisuus asuntotuotantoon on kaavaluonnoksesta edellä todetulla tavalla poistettu, ei Vantaan kaupunki osoita kaavaehdotuksessa maanomistajalle käytännössä mitään kompensatiota suojelumääräysten vastapainoksi. Kiinteistön koillisreunaan osoitettu liikerakennusoikeus ja siitä saatava hyöty ei ole olennainen tarkasteltaessa kaavaehdotuksesta maanomistajalle aiheutuvia haittoja. Edelleen kaavaluonnoksessa maanomistajan vastuulle säilytetään sen laissa edellytetyn kunnossapitovelvollisuuden ulkopuolelle meneviä toimia ja kustannuksia. Lisäksi kaavamääräyksellä puututaan maanomistajan mahdollisuuteen rajoittaa yleisön vapaata pääsyä yksityisessä omistuksessa olevalle kiinteistölle ja sen pihapiiriin.

Kaavaluonnoksen mukaisista suojelumääräyksistä aiheutuu siten merkityksellistä haittaa ja vahinkoa HOK-Elannolle. Asemakaavamääräys, joka aiheuttaa merkityksellistä vahinkoa tai haittaa maanomistajalle, on tulkittava MRL:n mukaan kohtuut-

tomaksi. HOK-Elanto korostaa, että asemakaavaratkaisu olisi voinut olla kokonaisuutena kohtuullinen, jos se olisi pitänyt sisällään kaavaluonnoksesta pois jätetyn asuinrakennusoikeuden tai muun vastaavan kompensaaation.

Suojelumääräyksistä maanomistajalle aiheutuvat ylimääräiset kustannukset on korvattava siltä osin kuin ne ovat selvästi kiinteistönomistajalle kuuluvan maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen kunnossapitovelvollisuuden ulkopuolella. Korvausvelvollinen asiassa on MRL 57 §:n 3. momentin mukaisesti Vantaan kaupunki. Tästä johtuen suojelukaavasta Vantaan kaupungille seuraavat kustannukset voivat muodostua varsin merkittäviksi. Vantaan kaupungille seuraavaa korvausvelvollisuutta ei ole kuitenkaan kaavan valmistelun yhteydessä käsitelty tai tuotu julki.

3. Asemakaavoitukselle asetettu kohtuuttomuuskielto

MRL 54 §:ssä säädetään asemakaavalle asetettavista sisältövaatimuksista. Ko. lainkohdan 3. momentin mukaan asemakaavalla ei saa asettaa maanomistajalle sellaista kohtuutonta rajoitusta tai aiheuttaa sellaista kohtuutonta haittaa, joka kaavalle asetettavia tavoitteita loukkaamatta voidaan välttää.

Arvioitaessa asemakaavan kohtuullisuutta tai kohtuuttomuutta maanomistajalle kyse on kokonaisharkinnasta, eli kaavasta aiheutuvaa haittaa tarkasteltaessa arvioidaan myös maanomistajalle kaavasta aiheutuvaa hyötyä. Kyse on siten tietynlaisesta tasapainoarvioinnista. Kuten edellä on todettu, kaavaluonnosta on kaavahakemusvaiheen jälkeen muutettu siten, että kaavahakemuksen lähtökohtana olleesta kaavoitusratkaisusta on kokonaan poistettu maanomistajalle aiheutuva hyöty ja jäljelle on jätetty ainoastaan maanomistajan asemaa rajoittavat ja huonontavat kaavamääräykset. Yksittäisellä asemakaavaan sisällytettävällä ratkaisulla voidaan asettaa maanomistajalle merkittäviäkin rajoituksia tai muuten heikentää maanomistajan asemaa, mutta tämä edellyttää käytännössä sitä, että asemakaavaratkaisu muilta osin luo hyötyä maanomistajalle. Nyt esillä oleva kaavaluonnos ei täytä MRL:n tätä edellytystä.

4. Yhdenvertaisuusvaatimus asemakaavoituksessa

Edellä todettujen MRL:n asemakaavalle asetettujen sisältövaatimusten lisäksi asemakaavoituksen perusteisiin kuuluu myös vaatimus maanomistajien yhdenvertaisesta kohtelusta, joka viimekädessä pohjautuu Suomen perustuslakiin. Vaikka yhdenvertaisuusvaatimus ei tarkoita maanomistajan subjektiivista oikeutta saada hyväkseen tietyn sisältöistä kaavaa, asettaa yhdenvertaisuuden vaatimus kaavoittajalle velvollisuuden kohdella maanomistajia yhtäläisten periaatteiden mukaisesti. Vaatimus yhdenvertaisuudesta ja siihen liittyvien harkintavallan rajoitusperiaatteiden noudattamisesta koskevat kuntia ja kaupunkeja myös silloin, kun ne kaavoittavat omistamiaan maa-alueita.

HOK-Elannon tietojen mukaan Backaksen alueen välittämään läheisyyteen sen pohjoispuolelle on suunniteltu merkittävää asuntorakentamista. Ko. alue on pääosin Vantaan kaupungin omistuksessa. Backaksen kaavoituksen yhteydessä esillä ei ole ollut kunnollisia perusteita sille, miksi asuntorakentaminen on edellä todetulla tavalla jätetty pois nyt puheena olevasta kaavaluonnoksesta, kun samalla asuntotuotantoa suunnitellaan merkittävässä määrin aivan Backaksen alueen välittömään läheisyyteen Vantaan kaupungin omistamille maille.

Maanomistajien tasapuolisen kohtelun vaatimukseen liittyvät olennaisesti tilanteet, joissa lähellä toisiaan sijaitseville ja olosuhteiltaan samankaltaisille alueille kaavoituksen yhteydessä kaavoitetaan rakennusoikeutta merkittävästi erilaisin perustein. Tällöin kaavoituksen kokonaistilanne ei täytä maanomistajien tasapuolisen kohtelun vaatimuksia.

Huomioiden edellä todettu kaavaluonnoksen mukaisista määräyksistä maanomistajalle aiheutuva merkittävä haitta, rajoitteet ja kohtuuttomuus sekä toisaalta voimakasta asuntotuotantoa käsittävät lähialueita koskevat suunnitelmat ja siihen liittyvä maanomistajien epätasapuolinen kohtelu, kaavaehdotusta ei voida pitää kaavoituksessa noudatettavan yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisena.

5. Yhteenveto

Edellä todetulla tavalla esillä oleva kaavaluonnos on kaavoitusprosessissa kehittynyt siten, ettei se enää täytä niitä tavoitteita, joita kaavoitukselle on asetettu HOK-Elannon ja Vantaan kaupungin käymissä keskusteluissa siinä vaiheessa, kun kaavoitusprosessi on käynnistetty. Kaavaluonnoksessa omaksutut ratkaisut tähtäävät tarkoitushakuisesti mahdollisimman kattaviin suojelumääräyksiin, joiden tarve on perusteltu virheellisesti laadituilla selvityksillä.

Kaavaluonnos sisältää suojelumääräyksiä, joista aiheutuu HOK-Elannelle merkittävää haittaa ja kustannuksia. Koska asemakaavaluonnos ei enää sisällä elementtiä, jolla aiheutuva haitta maanomistajalle kompensoitaisiin, ei kaavaluonnos täytä asemakaavalla tapahtuvalle suojelulle asetettuja edellytyksiä. Kaavaluonnos ei muiltakaan osin täytä MRL:n asettamia vaatimuksia, kuten kohtuuttomuskiellosta ja yhdenvertaisuusperiaatteesta seuraavia rajoituksia.

Tästä johtuen HOK-Elanto ilmoittaa valittavansa esillä olevasta asemakaavaluonnoksesta, mikäli asemakaavaluonnos hyväksytään nyt esitettyssä muodossa.

HOK-Elanto on joka tapauksessa halukas neuvottelemaan Vantaan kaupungin kanssa niistä toimenpiteistä ja asemakaavamuutosehdotukseen tehtävistä muutoksista, joilla rakennetun ympäristön suojelulle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa ja suojelusta aiheutuva haitta kompensoida siten, että HOK:lle aiheutuva haitta ei muodostu kohtuuttomaksi.

Helsingissä, 27. päivänä helmikuuta 2019

HELSINGIN OSUUSKAUPPA ELANTO

Vastine:

1. Asemakaavoituksen vireille tulo ja asian tausta

On hyvä, että HOK-Elannon tavoite Backaksen kartanoalueen kehittämisessä historiallisia ominaispiirteitä vaalien, kaikille vantaalaisille avoimena tapahtumapaikkana on myös Vantaan kaupungin tavoite. Rakennusten kunnossapito erilaisin huolto- ja korjaustöin on myös maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämää kansallisomaisuuden vaalimista.

Yleiskaavassa 2007 Backaksen alue on osoitettu palvelujen alueeksi P. Merkittävän kokoisen asuntotuotannon määrä Backaksen kartanoalueella on täten voimassa olevan yleiskaavan vastainen. Backaksen kartanoalueella ei ole voimassa asemakaavaa.

Asemakaavoituksen suunnitteluvaiheessa maanomistaja esitti erilaisia versioita asuinalueen sijoittumisesta kartanokukkulan ympärille ja asumisen mahdollisuuksia tutkittiin, mutta asumisen määrä oli ehdotuksissa yleiskaavamerkintään ja valtakunnallisiin, kulttuurimaisemallisiin ominaispiirteisiin nähden liian suurta, minkä vuoksi sitä ei sisällytetty tähän asemakaavaehdotukseen. Nyt kyseessä oleva asemakaavaehdotus (511800 Backaksen kartano, 10.12.2018) on ainoa asemakaavaehdotus, joka on Backaksen kartanoalueelle laadittu.

Kaavatyön alkaessa kullakin osapuolella on yleensä omat tavoitteensa työn lopputuloksen suhteen. Kaavoitustyön alussa ei ole mahdollista määrittää lopputulosta, koska useimmiten ei ole tiedossa kaikkia lopputulokseen vaikuttavia lähtötietojakaan, varsinkin näin merkittävässä kohteessa kuin Backaksen kartanoympäristö. Lisätietojen saamiseksi yleensä tehdään kaavoitustyön kuluessa erilaisia selvityksiä. Niin tässäkin tapauksessa.

Backaksen kartanon lähialueelle ei tällä hetkellä ole laadittavana ns. asuntokaavoja. Lähimmät, kaupunkisuunnittelun työohjelmassa mainitut, tekeillä olevat asuntokaavat ovat Ylästössä, Veromiehessä ja Tammistossa. Kaupunkisuunnittelun työohjelmassa 2019 on mainittu suunnitteluperiaatteiden laadinta ja asemakaavan muutosluonnos Lustikullan alueelle, Ylästöntien pohjoispuolelle, Backasta vastapäätä, mutta koska työtä ei ole vielä aloitettu, ei voida tässä vaiheessa arvioida tulevan kaavan sisältöä eikä uudisrakentamisen määrää eikä sitä, onko kyseessä ”merkittävä asuntorakentaminen”.

Asemakaavaan tai asemakaavan muutokseen liittyvät selvitykset tilaa ja maksaa aina maanomistaja. Vantaan kaupunkisuunnittelu määrittelee, mitä selvityksiä kunkin kaavatyön edistämiseksi kulloinkin tarvitaan. Selvityksen tekijä vastaa selvityksen tietojen oikeellisuudesta. Vantaan kaupunki ei milloinkaan ohjaa selvitystä tiettyyn tulokseen, vaan asemakaavan laadintaan liittyvät päätelmät tehdään vasta selvityksen perusteella.

HOK-Elanto ei ole kirjallisesti esittänyt muistutuksessa mainitsemiaan ns. reunaehdoja. Kaavatyön kuluessa on keskusteltu tavoitteista, joita kullakin keskustelun osapuolella on ollut. Eri osapuolilla voi olla joko erilaiset tai yhtenevät tavoitteet. Työn edetessä eri tavoitteita yhteensovittaessa saattaa käydä niin, että kaikkia tavoitteita ei voida saavuttaa. Lopullinen asemakaava tai asemakaavan muutos on usein kompromissi.

2. Kaavaehdotuksen suojelufunktio ja kaupungin korvausvelvollisuus

2.1 Rakennussuojelun tarve

Uudenmaan ympäristökeskus (nykyisin Uudenmaan ELY-keskus) on tehnyt suojelupäätöksen Backaksen rakennusten ja kartanopuiston suojelusta 26.5.1998. Ympäristöministeriö ei silloin vahvistanut suojelupäätöstä, vaan jäi odottamaan alueen asemakaavoituksen etenemistä. Jo tuolloin vuonna 1998 alueella on ollut vireillä koko Backas-tilan maankäytön suunnittelu ja siihen liittyvän, mahdollisen asemakaavan laatiminen, minkä yhteydessä rakennussuojelun oletettiin voitavan ratkaista.

Backas on noussut vuosien varrella esiin kaavoituksessa mm. SOK:n suunnitelmissa vuonna 2005 siirtää pääkonttorinsa Vallilasta Pakkalaan. Samassa yhteydessä kartanoalueen suojelu olisi saatu toteutettua. Pääkonttoria varten laadittiin lopulta asemakaava Ylästöntien pohjoispuolelle, koska niin suuren (40 000 k-m²) rakennushankkeen sijoittaminen kartanon ympäristöön ei ollut suojelutavoitteiden mukaista mm. valtakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön kannalta. Asemakaavaa ei ulotettu Backaksen kartanonmäelle asti, vaan se rajattiin Ylästöntien pohjoispuolelle. SOK vetäytyi hankkeesta eikä kaavan mukaista rakentamista ole toteutettu.

Ympäristöministeriössä 13.11.2012 pidetyssä viranomaisneuvottelussa todettiin, että ”suojelemalla alue asemakaavalla kulttuuriympäristön suojelua voitaisiin tarkastella kokonaisvaltaisesti osana alueen muita kehitystavoitteita”. Asemakaava nähtiin siis parempana ratkaisuna kuin rakennussuojelulain nojalla tehtävä suojelu. Neuvottelussa päätettiin ”selvittää kaavoituskehotuksen käyttöä, jolloin ympäristökeskuksen suojelupäätös jätettäisiin vahvistamatta”. Lisäksi: ”Mikäli ministeriö ei anna kaavoituskehotusta, edetään ympäristökeskuksen suojelupäätöksen vahvistamisen suuntaan. Tämä edellyttäisi ainakin katselmuksen järjestämistä, suojelumääräysten päivittämistä sekä kaikkien asianosaisten kuulemista. Rakennussuojelupäätöksen vahvistaminen olisi mahdollista, koska asemakaavoitus ei ole vireillä.” Alueen suojelutarve ei siis ole milloinkaan hävinnyt. Ympäristöministeriö on päinvastoin pyrkinyt edistämään alueen asemakaavallista suojelua jopa kaavoituskehotuksen uhalla. Asemakaavoituksen toteutumattomuus johtaisi siis rakennussuojelulain nojalla tehtävään suojeluun.

Asemakaava tai rakennussuojelupäätöksen määräykset määrittelevät, miten suojelu toteutetaan. On toki hyvä, jos valistunut maanomistaja on suojelutavoitteista ja -keinoista samaa mieltä suojeluasioista vastaavien viranomaisten kanssa. Maaomaisuus saattaa kuitenkin vaihtaa omistajaa, jolloin vasta viranomaismääräyksillä voidaan varmistaa suojelutavoitteiden ja -keinojen säilyminen.

Yleiskaavaluonnoksessa Backaksen kartanon alue on esitetty merkinnöillä palvelujen ja hallinnon alue (P), lähivirkistysalue (VL) sekä arvokas kulttuuriympäristö (vino raidoitus), joiden halki kulkee pyöräilyn baana, pitkämatkaisen pyöräilyn reitti (turkoosi katkoviiva). Krajanojan varressa ja ojan varresta Illenpuistoon on ohjeellinen ulkoilureitti (palloviiva). Krakanojan rannat ovat suojelualuetta (SL). Arvokas kulttuuriympäristö on määritelty näin: ”Valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai paikallisesti arvokas kulttuuriympäristö. Alueiden käytössä on varmistettava, että kulttuuriympäristön arvot säilyvät. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on vaalittava kulttuuriympäristön ominaispiirteitä. Kulttuuriympäristöä kehitettäessä on sen arvot otettava huomioon ja sovitettava yhteen yleiskaavassa osoitetun käyttötarkoituksen mukaisen maankäytön kanssa. Maisemaa muuttava maanrakennustyö, puiden kaataminen tai muu näihin verrattavissa oleva toimenpide on luvanvaraista siten kuin maankäyttö- ja rakennuslain 128 §:ssä on säädetty.” Asemakaava on laadittava yleiskaavan määräysten mukaan. Laaditussa asemakaavaehdotuksessa nro 511800 (10.12.2018) yleiskaavan ja yleiskaavaluonnoksen sisältövaatimukset täyttyvät: alueelle saa sijoittaa erilaisia palveluja, osa alueesta osoitetaan virkistysalueeksi, alueen halki

kulkee pyöräilyn baana, Krakanojan varsi on luonnonsuojelualue ja arvokkaan kulttuuriympäristön piirteet on huomioitu alueen käyttötarkoituksessa ja määräyksissä. Asemakaavaluonnos ei siis ole ristiriidassa yleiskaavaluonnoksen kanssa.

2.2 Asemakaavaehdotuksen suojelumääräyksistä

Asemakaavaehdotuksen suojelumääräykset ovat luonteeltaan samanlaisia kuin vastaavaa, toista kulttuurihistoriallista suojelukohdetta, Håkansbölen kartanoa, koskevassa asemakaavassa vuodelta 2012 (nro 001932, Håkansbölen kartanoalue). Backaksen kartanon asemakaavamääräyksissä edellytetään, että ”suojeltavien rakennusten korjaus-, muutos- ja lisärakentamistoimenpiteille on hankittava museoviranomaisen lausunto”. Tällä pyritään ensinnäkin siihen, että toteutus vastaa asemakaavan asettamia tavoitteita kulttuurihistoriallisesti arvokkaan ympäristön suojelusta. Toiseksi, museoviranomaisella on mahdollisuus lausunnossaan esittää, kuinka rakennukseen sijoitettava nykytekniikka, tai esimerkiksi saniteettitilat, voidaan ratkaista suojelutavoitteiden mukaisesti. Tarkoitus ei suinkaan ole, että suojelukohteessa eletäisiin tai sitä käytettäisiin kuin sata vuotta sitten.

Asemakaava-alueen eteläosan puistoon (VP) voi sijoittua erilaisia puistotoimintoja ehdolla, että alueella käytettävät materiaalit, rakenteet ja valaistus sekä kasvillisuus ovat sopusoinnussa kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kartanomiljöön ja maiseman kanssa, koska alue on osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009). Peltoa sinänsä ei suojella.

Näkemäkiilan säilyminen kahden kartanon, Backaksen ja Haltialan, välillä taataan juuri sillä, että ko. välille ei sijoiteta rakentamista. Jos kyseiselle välille tulisi esimerkiksi asuinrakentamista, tarkoittaisi se myös mm. erikorkuista kasvillisuuttakin, mukaan lukien korkeita puita. Puut ovat istutettuina kovin pieniä, mutta vuosien kuluessa saattavat kasvaa yllättävänkin korkeiksi ja – kuten mahdollisesti tässä tapauksessa – voisivat lehvästöllään tukkia merkittävän näkemäkselin.

Myös Håkansbölen kartanon asemakaavassa on samantyyppinen määräys kartanoalueen säilyttämisestä kaikille avoimena kuin Backaksen asemakaavaehdotukseen on kirjattu. Håkansbölen asemakaavassa määräys kuuluu: ”Puisto tulee säilyttää yleisölle avoimena. Yleisötapahotumien määrää on rajoitettu. Myös vanhan talouspihan käyttö on rajoitettu.”, kun taas Backaksen asemakaavaehdotuksessa ”Kartanoalue tulee säilyttää kaikille avoimena”. Håkansbölen määräyksessä mainitaan ”puisto”, koska kartanon ympärillä on ollut kartanopuistoksi suunniteltu alue. Backakseen puistosuunnitelmaa ei tietävästi ole koskaan laadittu. Backaksen asemakaavamääräystä voidaan täsmentää: ”Kartanoalue tulee *pääosin* säilyttää kaikille avoimena. *Yleisön pääsyä alueen eri osiin voidaan tilapäisesti rajoittaa. Kartanoaluetta ei saa aidata.*” On hyvä, että Backaksen alue on jo nykyisin pääosin yleisölle avoin, mutta asemakaavalla tilanne saadaan vakiinnutettua mm. siinä tapauksessa, että alueen maanomistus muuttuisi.

2.3 Suojelumääräysten kohtuuttomuus

Maankäyttö- ja rakennuslain 166 §:n 1 momentissa veloitetaan kiinteistönomistaja pitämään huolta rakennuksistaan: ”Rakennus ympäristöineen on pidettävä sellaisessa kunnossa, että se jatkuvasti täyttää terveellisyyden, turvallisuuden ja käyttökelpoisuuden vaatimukset eikä aiheuta ympäristöhaittaa tai rumennaa ympäristöä”. Backaksen kartanoalue on ollut Elannon (myöh. HOK-Elanto) omistuksessa vuodesta 1916 eli 103 vuotta. Omistuksen alkuaikoina tilaa ja sen toimintaa laajennettiin monin eri tavoin. Viime

vuosikymmeninä ilmennyttä korjaustarvetta ja sen kustannuksia olisi voinut jakaa tasaisemmin eri vuosikymmenille niin, ettei nykyisenkaltaista tilannetta olisi päässyt syntymään. Korjauskustannusten kattamiseksi kiinteistönomistaja voi toki kehittää liiketoimintaansa innovatiivisella tavalla.

Vantaan kaupunki on ymmärtänyt asemakaavaehdotuksen aiheuttavan maanomistajalle suhteellisen pienet hyödyt, minkä vuoksi kaupunki ei ole aikonut periä asemakaavaehdotuksen sallimasta lisärakennusoikeudesta maankäyttökorvauksia, jotka tässä tapauksessa olisivat olleet ulkoisen kunnallistekniikan osalta n. 172 600 euroa (liiketilän rakennusoikeudesta $950 \text{ k-m}^2 \times 80 \text{ €/k-m}^2 = 76\,000 \text{ €}$, asuinrakennuksesta $(120 \text{ k-m}^2 \times 650 \text{ €/k-m}^2)/2 = 39\,000 \text{ €}$, muun toiminnan rakennusoikeudesta $960 \text{ k-m}^2 \times 60 \text{ €/k-m}^2 = 57\,600 \text{ €}$). Myös sisäisen kuntatekniikan korvaukset on aiottu jättää perimättä, yhteensä n. 400 000 € (uusi Pitokartanontien katualue 325 m) sekä kaavanlaadintakulut 18 000 €. Kaupunki jättää näin perimättä HOK-Elannolta yhteensä 590 600 € korvaukset. Täten ei voida sanoa, etteikö kaupunki olisi aikeissa kompensoida maanomistajalle asemakaavan vaikutuksia. Tähän, käsiteltävänä olevan asemakaavan alueeseen ei sisällytetty kartanonmäkeä ympäröivää peltoa lukuun ottamatta suojelutavoitteiden mukaista, kiilamaista aluetta, jolla taataan historiallisten näkymien säilyminen Vantaanjokilaakson kartanoiden välillä. Siihen, mitä myöhemmin saattaa tulla tämän asemakaava-alueen ulkopuolelle, asemakaavaehdotus ei ota kantaa.

Asemakaavaehdotuksen nro 511800 suojelumääräykset on laadittu kullekin suojeltavalle rakennukselle tai rakenteelle sillä periaatteella, että ensin on yleisesti mainittu, onko rakennus historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti vai aluekokonaisuuden kannalta merkittävä rakennus. Seuraavaksi on määriteltä, mitä rakennuksesta säilytetään ja miten se tulee tehdä. Yleensä säilytettäväksi määritellyt rakennusosat ”tulee korjattaessa säilyttää tai ratkaista rakennuksen alkuperäisen ominaisuuteen mukaisesti. Vieraat materiaalit tulee korvata alkuperäisen kaltaisilla.” Vieraat materiaalit ovat monesti sellaisia, jotka eivät kuulu rakennuksen perinteiseen rakentamistapaan ja ovat mm. sen vuoksi asennettu väärin, mistä on saattanut aiheutua rakennukselle vaurioita. Kun tällainen kohta korjataan rakennuksen alkuperäisen luonteen mukaisesti alkuperäistä vastaavalla materiaalilla, saadaan rakennus säilymään pidempään. Suojelumääräyksillä pyritään lisäksi edistämään sellaista korjaus- ja lisärakentamissuunnittelua ja -toteutusta, joka tuo lisäarvoa niin koko Backaksen kartanoalueelle kuin yksittäisille rakennuksille. Suojelumääräyksien ei näin voida katsoa aiheuttavan ylimääräisiä kustannuksia maanomistajalle.

3. Asemakaavoitukselle asetettu kohtuuttomuuskielto

Asemakaavaehdotuksen nro 511800 tavoitteena on suojella valtakunnallisesti arvokas ja kulttuurihistoriallisesti merkittävä Backaksen kartanokokonaisuus osana laajempaa maisemansuojelua, mitä ympäristöministeriö on odottanut jo vuosikymmeniä Uudenmaan ympäristökeskuksen (nyk. Uudenmaan ELY-keskus) suojelupäätöksen jälkeen. Tällä asemakaavalla rajataan maanomistajan alueesta se osa, jota suojelumääräykset koskevat. Lisäksi toteutetaan maanomistajan tavoitteita ja toiveita kaupan sijoittumisesta ja monipuolisen toiminnan sallimisesta rakennussuojelualueella sekä kulkureittien, kuten huoltoajoreittien, sijoittumisesta.

4. Yhdenvertaisuusvaatimus asemakaavoituksessa

Vantaalla ei ole montaa Backaksen kaltaista kartanokokonaisuutta, jota voitaisiin pitää tässä tapauksessa asemakaavoituksen ja maanomistajien tasavertaisen kohtelun mallina. Vantaan kaupungin omistama Håkansbölen kartano on ympäristönä kuitenkin lähinnä Backaksen kaltainen. Sen viimeisin asemakaavamuutos on vuodelta 2012. Backaksen suojelua koskevat asemakaavamääräykset on muotoiltu samalla tavalla kuin Håkansbölen asemakaavassa. Näin voidaan sanoa, että maanomistajia on kohdeltu samalla tavalla samanlaisissa kohteissa.

Kuten aiemmin on kerrottu Backaksen asemakaavan taustalla on ympäristöministeriön halu edistää alueen suojelua asemakaavoituksen keinoin. Sen tähden asemakaavan nro 511800 lopputulos on ns. suojelukaava.

Backaksen kartanon pohjoispuolelle, Ylästöntien pohjoispuolelle, on vuosien kuluessa suunniteltu muutakin maankäyttöä kuin voimassa olevan asemakaavan mukainen toimistokokonaisuus, joka laadittiin SOK:n aloitteesta 2005. Tuolloin SOK:n haaveena oli saada toimitilaa Backaksen kartanon maille Ylästöntien eteläpuolelle, mutta hankkeen laajuuden takia mm. Museovirasto vastusti hanketta. Sen vuoksi SOK:n toimistohanketta ryhdyttiin suunnittelemaan Ylästöntien pohjoispuolelle SOK:n ja kaupungin yhteisestä sopimuksesta. Mitään ei ole kuitenkaan rakennettu.

Tällä hetkellä kyseiselle Lustikullan alueelle ei suunnitella mitään. Vantaan kaupunkisuunnittelun työohjelmaan on vuodelle 2019 kirjattu Lustikullan suunnitteluperiaatteiden ja asemakaavan muutosluonnoksen aloittaminen, mutta työ ei ole vielä alkanut. Tällä hetkellä ei siis voi arvioida, kuinka paljon ja minkälaista rakentamista kyseiselle alueelle joskus tulee.

Tällä hetkellä Backasta lähinnä olevat ja Vantaan kaupunkisuunnittelun kaavoitusohjelmassa olevat asuinalueasemakaavat sijaitsevat Ylästössä, Veromiehessä sekä Tammistossa. Niissä kaikissa suunnittelutilanne on täysin erilainen kuin Backaksessa, jossa ollaan avoimen, valtakunnallisesti arvokkaan, rakennetun kulttuurimaiseman äärellä.

5. Yhteenveto

Muistutuksessa viitataan useassa kohdin ”asemakaavaluonnokseen”, joka nyt käsiteltävänä oleva asemakaavaehdotus ei ole. Backaksen kartanoalueelle on laadittu asemakaavaehdotus nro 511800, joka aikanaan vahvistuu asemakaavaksi nro 511800.

Asemakaavaehdotuksen suojelumääräykset pyrkivät olemaan mahdollisimman kattavia, aivan kuten muistutuksessa todetaan, mutta ei voida katsoa, että sen pohjaksi laaditut selvitykset olisivat virheellisesti laadittuja.

Ei voida myöskään katsoa, että suojelumääräykset olisivat maanomistajalle kohtuuttomia tai aiheuttaisivat kustannuksia. Se, ettei maanomistaja ole vuosikymmenten kuluessa pitänyt kaikista rakennuksistaan huolta, on pääsyy korjauskustannusten suuruuteen. Vantaan kaupungilla on siitä huolimatta aikomus joustaa maankäyttö- ja kaavoituskorvausten suhteen.

Backaksen kartanoaluetta koskevat suojelumääräykset ovat linjassa vastaavan kohteen, Håkansbölen kartanon, suojelumääräysten kanssa, minkä perusteella voidaan sanoa maanomistajia kohdellun tasavertaisesti samantyyppisissä asemakaavoituksen tilanteissa.

Asemakaavaehdotukseen tehdään joitain tarkistuksia jo päättyneen nähtävilläolon jälkeen. Asemakaavaehdotusta esitetään hyväksyttäväksi tarkistuksilla muokattuna.

Tarkistukset:

Asemakaavamääräystä täsmennetään: ”Kartanoalue tulee *pääosin* säilyttää kaikille avoimena. Yleisön pääsyä alueen eri osiin voidaan tilapäisesti rajoittaa. Kartanoaluetta ei saa aidata.”

NRO 1**Asukas 1****Muistutus:**

Huomauttaisin, että suunniteltaessa viihdetiloja, jotka ovat lähes ulkoilmakonsertin luontoisia, olisi syytä tehdä selvitys mahdollisista meluhaitoista. Suunnitelman tulisi perustua selvityksestä saatuihin tietoihin. Melun vaikutusta ei ole huomioitu kaavassa.

Meluhaittojen vaikutukset ovat hyvin tunnettuja. Asuinalueella tulisi voida virkistyä ja levätä yöaikaan. Nykyisellään Kuivaamo-puimalan tiloja on käytetty pahimmillaan useita kertoja viikossa kello 1:een yöllä, myöhemmin kello 11 yöllä asti konserttitiloina. Melu kantautuu asuntoihin ja lähiympäristöön voimakkaasti. Tila oli toissa vuonna myös treenikämpänä päivisin. Suunnittelija on kertonut vuonna 2015 pidetyssä asukastyöpajassa/suunnittelutilaisuudessa, että meluasiala otetaan huomioon suunnittelussa, mutta mielipide ja vastine puuttuvat selostuksesta. Suunnitelmassa tulisi estää ympäristöhaittaa aiheuttavan viihdetoiminnan haitat, joko puimalan tilan ääneneristävyyden tai tilan käyttöä koskevin määräyksin. Kaupungilla on käytössään tieto esim. melun kantautumisesta naapuruston asuintaloihin, joissa asuu useita lapsiperheitä ja jotka on suunniteltu kaupungin laatiman asemakaavan mukaisesti niin, että niissä ei ole huomioitu aiheutuvaa melua. Suunnittelussa on puute myös puimalan parkkipaikkojen osoittamisessa asutusalueen ja puiston puolelle, hyvin näkyvälle paikalle. Ne tulisi siirtää muualle. Myös nykyiset Kartanonkosken asukkaat tulee huomioida.

Ystävällisin terveisin

Vastine:

Asemakaavaa laadittaessa ei voida etukäteen tietää, missä satunnaisia ulkoilmakonsertteja järjestetään eikä näin voida maankäytön järjestämisellä määritellä niiden aiheuttamien meluhaittojen torjumista. Melun huomioiminen tässä yhteydessä muistuttajan esittämällä tavalla ei ole asemakaavoitukseen kuuluva asia. Sen sijaan Vantaan rakennusjärjestyksen § 42 "Tapahtumien järjestäminen" määrää, että tapahtuman järjestäjän on huolehdittava riittävästä häiritsevän melun ehkäisystä. Myös ympäristönsuojelulaki (527/2014) velvoittaa ilmoittamaan naapureille kirjallisesti mm. tilapäisestä, erityisen häiritsevää melua aiheuttavasta tapahtumasta.

Asemakaavahanke nro 511800 on ollut vireillä useita vuosia, minkä aikana työhön osallistuneita on ehtinyt vaihtua, mukaan lukien kaavoittaja. Kaikki suullinen tieto ei ole valitettavasti siirtynyt tekijältä seuraavalle. Kirjattuna tietona kuitenkin on, että muistuttajan mainitsemassa yleisötilaisuudessa 15.4.2015 esitettiin kovin vastakkaisiakin tavoitteita alueen suunnittelulle, mm. bänditiloja ja tanssitilaisuuksia.

Backaksen kartanoalueen asemakaavassa 511800 pysäköintipaikat on sijoitettu useaan paikkaan, jotta vältytään laajoilta, kartanomaisemaan sopimattomilta pysäköintikentiltä. Pysäköintipaikkoja on paitsi puimalan vieressä, myös kartanonmäellä, navetan ja puimalan itäpuolella sekä tilapäinen pysäköintialue tapahtumien aikana sikalan pohjoispuolella. Muistuttajan mainitsema pysäköintialue sijoittuu puimalan taakse, puimalarakennuksen ja Ringhinpuiston väliin, missä se on katseilta suojassa päälähestymissuuntiin nähden. Kyseiselle pysäköintialueelle mahtuu n. 40 autoa. Kooltaan se on pienempi kuin esimerkiksi Pakkalan oppimis- ja informaatiotalon POINT:n pysäköintialue Oolannintien puoleisella tontin osalla. Lähimpään asuinrakennukseen on etäisyyttä n. 65 metriä puiston halki.

Tarkistukset:

-